उत्तराखण्ड विद्यालयी शिक्षा परिषद्, रा

केन्द्र संख्या की मुहर	केन्द्र व्यवस्थापक के हस्ताक्षर
हाईस्कूल संख्या– 2570	Anant

नोट–केन्द्र के नाम की मुहर उत्तरपुस्तिका के किसी भी भाग पर न लगाएं।

परीक्षार्थी द्वारा भरा जायेगा–

अनुक्रमांक (अंकों में)– 2 2 1 1 0 5 6 2

अनुक्रमांक (शब्दों में)– Two crore twenty one lakh ten thousand five hundred sixty two

विषय– Sanskrit

प्रश्नपत्र संकेतांक– 228 (HDF)

परीक्षा का दिन– Tuesday

परीक्षा तिथि– 19-04-2022

कक्ष निरीक्षक द्वारा भरा जाय–

केन्द्र संख्या– 2 5 7 0

परीक्षा कक्ष संख्या– 0 9

उपरोक्त सभी प्रविष्टियों की जाँच मेरे द्वारा सावधानीपूर्वक कर ली गयी है।

कक्ष निरीक्षक का नाम– Rajesh Kumar

दिनांक– 19/04/2022

हस्ताक्षर कक्ष निरीक्षक– Rajesh

प्रमाणित किया जाता है कि मैंने इस उत्तरपुस्तिका का मूल्यांकन समुचित प्रश्न–पत्र संकेतांक तथा मूल्यांकन निर्देशों के अनुसार किया है। प्राप्तांकों का मुखपृष्ठ पर अग्रसारण कर प्राप्तांकों एवं प्राप्तांकों के योग का मिलान कर लिया गया है। एवार्ड ब्लैंक में प्राप्तांकों की अंकना कर उनका पुनः मिलान भी कर लिया है। किसी भी प्रकार की त्रुटि के लिए मैं उत्तरदायी रहूँगा/रहूँगी।

परीक्षक के हस्ताक्षर एवं संख्या........................

1. अंकेक्षक के हस्ताक्षर एवं संख्या Rupa 2210६/...
2. अंकेक्षक के हस्ताक्षर एवं संख्या Anita 2210613

सन्निरीक्षा प्रयोगार्थ

सन्निरीक्षा पूर्व अंक–

सन्निरीक्षा पश्चात् अंक–

त्रुटि का प्रकार–

दिनांक–

हस्ताक्षर निरीक्षक–

खण्ड -(क) (अपठितांश - अवबोधनम्)

✧ उत्तर संख्या - 01 ✧

(क) (i) ज्येष्ठानां ।

(ii) मौनं ।

(ख) (i) क्रोधः मनुष्यस्य महान शत्रुः

(ग)
(i) पुस्तकं ।
(ii) सावधानाः ।

✧ उत्तर - 02 ✧

(क) →
(क) (i) विवाहे सञ्जाते ।

(ख) (ii) स्त्रीशिक्षायाः ।

(ख) पूर्णवाक्येन उत्तरत ।

(i) विद्याया अभावात् स्त्री ~~स्व~~ स्वकीयं कर्त्तव्यं न [illegible]जानाति ।

(ii) स्त्रीशिक्षायाः भारते प्र[illegible]मं बहुविरोधोऽभवत् । साम्प्रतं सर्वत्र प्राय एव ।

(ग) (i) विशेषणपदं : बहवः [illegible]

(ii) परिमार्जनीयाः । [illegible]

(घ) शी[illegible]कः ~~स्त्रीशिक्षा~~ ~~"शिक्षाः महत्त्व"~~ ।
"शिक्षायाः महत्व" ।

खण्ड - घ (रचनात्मकं लेखनम्)

उत्तर — 03 -

कखग्रामः
तिथि - २५-०४-२०२१

③ प्रिय मित्र रवीमानन्द
सप्रेम नमस्ते । अत्र: कुशलं तत्रास्तु मित्र । शुभ समाचारः अयं यत् प्रतिवर्षम् इव मम जन्मदिवसं नवम्बर मासस्य अष्टादशतारिकायां भविष्यति । अतः तुभ्यं निमन्त्रणम् अस्ति । त्वया अत्र अवश्यं आगन्तव्यम् ।
अतः सपरिवारः आगत्य समारोहस्य शोभां वर्धय । मातृपितृचरणयोः मम प्रणामम् निवेदय ।

भवदीयं मित्रम्
किशोरं

उत्तर - 04

रामः :- त्वं कुत्र गच्छासि ?
श्यामः :- अहं विद्यालयं गच्छामि ।
रामः :- रमेशः अपि त्वया सह गमिष्यति ?

श्यामः :- आम मया सह रमेशः गमिष्यति ।
रामः :- मयूरः कदा नृत्यति ?
श्यामः :- मयूरः वर्षतौ नृत्यति ।

रामः :- अहं यदा ग्रामं गमिष्यामि, किं त्वम् अपि गमिष्यति ?
श्यामः :- न अहम् ह्यः तत्र अगच्छम्

रामः – त्वम् आपणं कुत्र गमिष्यसि ।

श्यामः – अहम् आपणं ~~कुत्र~~ श्वः गमिष्यामि ।

उत्तर – 05

भारतीयः कृषकः

(1) भारत एकः कृषिप्रधानः देशः अस्ति ।
(2) यः कृषिकर्म करोति, सः कृषकः ।

(3) कृषकस्य भारतदेशस्य एकः महत्वपूर्ण स्थान अस्ति ।

(4) अत्याधिक कृषकः निर्धनः भवति ।

(5) कृषकः अन्नदाता अस्ति ।
(6) कृषकः जीवनः सरलः च परिश्रमः परिपूर्ण अस्ति ।
(7) कृषकः अत्याधिक परिश्रमी भवति ।
(8) भारतदेशस्य कृषकानां बाहुल्यं स्थानं अस्ति ।

(9) कृषकस्य कर्म वन्दनीय अस्ति ।
(10) कृषकेन अनेक पशूनां पालयते

(11) भारतदेशस्य कृषकानां बाहुल्यं स्थान अस्ति । कृषकः परिश्रमी, सरल भवति । क

खण्ड - ग (अनुप्रयुक्त व्याकरणम्)

उत्तर - 06

(क) इदं स्थानं अतीव पावनम् ... पतत ।

(ख) दयानन्दः यावज्जीवनम् स... राज सेवाम करोत्

(ग) हिम + आलयः पर्वतराज कथ्यते ।

उत्तर - 07

(क) चक्रः पाणिः यस्य सः सागरे शे...

(ख) सः मृगः च काकः च पश्यति ।

(ग) प्रतिदिनं लता वर्धते ।

(घ) त्वया विद्याभ्यासः करणीयः ।

P.T.O

धार्मिक

धार्मिक

उत्तर - 08

(क) कार्यं धैर्येण करणीयम्

(ख) अजा क्षेत्रे चरति ।

(ग) जनकं सेवमानः पुत्रः प्रसन्नः अस्ति ।

(घ) वाराणस्यां धार्मिकः पुरुषः निवसति

(ङ) ते एव बुद्धिमान सन्ति ।

उत्तर - 09

(क) श्वः मम परीक्षा भविष्यति ।

(ख) सः कदापि असत्यं न वदति

(ग) त्वम् असत्यं मा वद ।

(घ) सम्प्रति शीतकालः वर्तते ।

(ङ) सः कदा आगमिष्यति इति न ज्ञायते ।

उत्तर - 10

(क) बामेण पाठं पठ्यते

(ख) ते गानं गायन्ति ।

(ग) तेन हस्यते ।

उत्तर - 11

(क) नीहारिका प्रातः पञ्चवादने शयानात् उत्तिष्ठति ।

(ख) सा प्रातः सार्धनववादने विद्यालयं गच्छति ।

(ग) सायंकाले सपादचतुर्वादने सा विद्यालयात् गृहम् आगच्छति ।

(घ) नीहारिका रात्रौ पादोन अष्टवादने भोजनं करोति ।

उत्तर - 12

(क) अस्मिन् उद्याने (88) अष्टाशीतिः वृक्षाः सन्ति ।

(ख) तेषु केवलं (ग) एकसप्ततीतिः आम्रवृक्षाः सन्ति ।

उत्तर - 13

(क) मम गृहस्य समीपे एकं उद्यानम् अस्ति ।

(ख) सः छात्रः अस्ति

(ग) सा रमा अस्ति ।

(घ) मम माता आपणं गच्छति ।

खण्ड - घ (पठित अवबोधनम्

उत्तर - 14

(क) (i) क्षेत्रकर्षणं ।

(ख) ~~(ii)~~ →

(i) वृषभः हलमूढ्वा गन्तुमशक्तः क्षेत्रे पपात ।

(ii) कृषकं तं दुर्बलं वृषभं तोदनेन नुद्यमानः अवर्तत ।

(ग) →

(i) ~~षष्ठी विभक्ति~~ । सप्तमी विभक्ति ।

(ii) तुमुन् प्रत्यय ।

खण्ड - घ (पठित अवबोधनम्

उत्तर - 14

(क) (i) क्षेत्रकर्षणं ।

(ख) ~~(ii)~~ —›

(i) ऋषभः हलमूढ्वा गन्तुमशक्तः क्षेत्रे पपात ।

(ii) कृषकं तं दुर्बलं वृषभं तोदनेन नुद्यमानः अवर्तत ।

(ग) —›

(i) ~~षष्ठी विभक्ति~~ । सप्तमी विभक्ति ।

(ii) तुमुन् प्रत्यय ।

-o- उत्तर - 15 -o-

(क) (i) सुधीभिः

(ख) →

(i) मृगा मृगैः, गाव गोभिः, तुरगा, तुरगै मूर्ख मूर्खैः, सुधिय: सुधीभिः सह अनुव्रजान्ति ।

(ii) सख्यम् समान - शील - व्यसनेषु भवति ।

(ग) →

(i) अनुव्रजान्ति ।

(ii) तुरगैः ।

-o- उत्तर - 16 -o-

(16) (1) (क)
(i) व्याघ्र: ।

(ख) (i) ~~गूढ प्रदेशं गन्तुं इति व्याघ्र: कथयति~~ । जम्बुकं ~~कथयति~~ ।

वाक्य	क:	कं
गूढ प्रदेशं गन्तुं =>	व्याघ्र:	जम्बुक

(ii) व्याघ्र: मानुषादपि विभात ।

(ग) ~

(i) जम्बुक:

(ii) प्रत्यक्षम्

-o- उत्तर - 17 -o-

(क) भावार्थ:-

वायुमण्डलम् अत्यधिकं दूषितम् ।
निर्मलं जलं दूषितं भाति ।
खाद्यपदार्था: अपि अखाद्या: सन्ति ।
धरतीतलं अपि दूषितं भाति ।
अन्तर्बाह्म जगति शुद्धम् करणीयम्

(ख) (1)(४) भावार्थः—

ये जनाः व्यायामः कुर्वन्ति। तेषां विरुद्धमपि, विदग्धमविदग्धं, पक्वपक्वं वा भोजनम् निर्दोषं पच्यते।

उत्तर – 18

अन्वयः

(क) फलच्छाया - समन्वितः महावृक्षः सेवितव्यः। दैवात् यदि फलम् नास्ति छाया केन निवार्यते।

(ख) अन्वयः :-

एक एव मानी खगः चातकः वने वसति। पिपासितः वा म्रियते पुरन्दरं वा याचते।

उत्तर – 19

(क) कयोः वंशस्य कर्ता सूर्य ?

(ख) क: आगत्य तस्य पुच्छं धुनोति ?

(ग) काम् माता सुरभि: आसीत् ?

(घ) शकटीयानाम् कीदृशं धूमं मुञ्चाति ?

उत्तर – १९

(क) कृशकाय: = ~~स: कृशकाय: ... भूमि जोतति।~~

कृषक: भूमौ कृशकाय: बीजानि डालाति

(ख) गच्छतु = स: गच्छतु

(ग) प्रविश्य = स: विद्यालयं प्रविश्य करोति।

उत्तर – २०

घटनाक्रमानुसार :

(1) भूमौ पतितं स्वपुत्रं दृष्ट्वा सर्वधेनूनां मातु: सुरभे: नेत्राभ्यामश्रूणि आविरासन्।

(2) सुरभेरिमामवस्थां दृष्ट्वा सुराधिप: तामपृच्छत्

(3) "अयि शुभे! किमेवं रोदिषि ? उच्यताम्" इति।

(4) "भो वासव ! पुत्रस्य दैन्यं दृष्ट्वा अहं रोदिमि ।

(5) सः कृच्छ्रेण भारमुद्वहति ।

(6) ~~सः~~ ~~सः~~ सः दीन इति जानन्नपि कृषकः तं बहुधा पीडयति ।

(7) इतरामिव धुरं वोढुं सः न शक्नोति ।

(8) "एतत् भवान् पश्यति न ?" इति प्रत्यवोचत् ।